

Изм. № 04-00-56 /19.07.2010г.

СТАНОВИЩЕ на Българската стопанска камара – съюз на българския бизнес

Относно: Проект на Закон за изменение и допълнение на Кодекса за социално осигуряване – ЗИДКСО (Изм. № 03-1314/07.07.2010г. МТСП)

1. Значителна част от направените предложения са навременни, поради необходимостта от спешни кардинални промени, ограничаващи до минимум възможностите за източване и допълнително финансово дебалансиране на социално-осигурителната система. Изразяваме подкрепа на следните промени в ЗИДКСО:

- увеличаване на изискуемия трудов стаж с 3 години, като следва да се прецени възможността за поетапно увеличаване, например до 2014-2015 г. или по-дълъг срок. В тази връзка, дискусиите за пенсионната реформа и новият режим за натрупаните отпуски доведоха до нови вълни от раннопенсиониращи се лица, което допълнително натоварва ДОО;
- уеднаквяване на условията за придобиване право на парични обезщетения от ДОО (за трудоустрояване, за временна неработоспособност, за бременност и раждане, за безработица), като се изчисляват за 12-месечен период, предхождащ възникването на правото /§ 13, 15, 16 и 18/;
- премахването на максималния размер на обезщетенията за безработица;
- преизчисляване размерите на пенсиите, при което три години осигурителен стаж от първа категория или четири години от втора категория се зачитат за пет години стаж от трета категория;
- ползването на стимули за отложено пенсиониране,
- осъвременяване на пенсиите, при отчитане на инфлацията, нарастването на БВП и осигурителния доход. Неясни, обаче, са мотивите за изключване на осигурителния доход при ръст на БВП под 3%.

2. Отказът от старт на най-неотложните реформи едновременно с приемане на държавния бюджет за 2011г. ще изправи ДОО пред допълнителни ликвидни рискове. Намаленият фискален резерв, нерешителните съкращения на държавни разходи и неефективни системи могат да наложат увеличаване на трансфера и субсидиите от държавата към НОИ. В тази връзка, БСК се обявява отново решително срещу евентуално покриване на дефицитите чрез увеличаване на данъчните и осигурителни ставки за работниците и работодателите. Като се отчитат ограниченията, свързани с действащия валутен борд и продължаващата рецесия, подобни стъпки ще влошат перспективите за икономическо възстановяване и са неприемливи - както заетите лица, така и за бизнеса, фиска и обществото, като цяло.

3. Предлаганите промени са закъснели като степен на подготвеност, съгласуваност с позициите на компетентни ведомства (в т.ч. НАП). Липсва оценка за въздействие върху бюджета, бизнеса и осигурените лица. В мотивите се приема по неясни съображения, че предлаганите промени няма да доведат до преки и косвени ефекти за бюджета. От този извод следва, че няма нужда от реформиране на ДОО, а балансирането на държавния бюджет през 2010 и 2011г., в контекста на необходимите трансфери и субсидии към НОИ, е безпроблемно.

Необходимо е представяне на макар и окрупнена оценка за въздействие върху фиска, бюджета на ДОО и засегнатите лица. Предложението за осъвременяване на пенсиите не е подкрепено с разчети за очаквания ефект.

4. Разчетите по актюерския баланс, на чиято основа е подготвен ЗИДКСО (вкл. механизма за актуализация на пенсиите), се базират на средногодишен реален ръст на БВП от около 4,5 - 5% до 2020г. Този най-съществен индикатор следва да бъде съгласуван с разчетите по други дългосрочни програмни документи. Например, публикуваният наскоро проект на енергийна стратегия на Р. България предвижда ръст на БВП от 3,1% за същия период, обвързан с достигането на задължителни цели за намаляване на парниковите газове до 2020г.

5. ЗИДКСО отразява сравнително малка част от принципите и мерките, подготвени от консултативния експертен съвет, дискутирани в медиите, обществото и подкрепени от БСК в НСТС. Без да решават основните проблеми на социално-осигурителната система и като ги отлагат във времето, част от тях могат да задълбочат кризата в осигурителната система.

6. Категорично неприемливи са следните предложения:

- Криминализиране неплащането на осигурителни вноски чрез ЗИД на Наказателния кодекс е абсурдно по своя характер, правни основания и последици;
- Отнемането на правната възможност на работодателя да прекрати трудовите договори на лица, придобили правото на пенсия за осигурителен стаж и възраст. Това не улеснява изпълнението на целите на ЕС-2020 за увеличаване на заетостта;
- Освобождаването на всички задължени лица от лихви върху осигурителните задължения, възникнали до 31.12.2010г. По-ранното предложение на БСК е съотносимо само до лицата, спрямо които държавата и общините имат задължения по изпълнени договори. Предложението в този вид допълнително ще влоши дефицита ДОО за 2010 и 2011г. Налице е противоречие - от една страна се предвижда амнистия на лихвени плащания, а от друга - криминализиране неплащането на осигуровки;
- Липсват основателни мотиви за намаляване срока за съхранение на ведомостите за заплати от 50 на 40 години, особено като се отчита увеличаването на минималния осигурителен стаж от 40 години и обективната тенденция за увеличаване на възрастта за пенсиониране през следващите години.

7. Необходимо е отлагане на срока за получаване на професионални пенсии (мин. 5-7 г.) от пенсионните фондове за преодоляване последиците от кризата и натрупване на достатъчно средства за получаване на приемлив размер на лични пенсии.

8. Необходимо е прецизиране и допълване на текстовете в контекста на все по-широко прилаганите гъвкави системи за наемане на работната сила, особено при работа при повече от един работодател в рамките на един месец. Следва да се прецени необходимостта от промяна на осигурителната база, вместо отработени дни - въвеждане на отработени часове, с оглед стимулиране използването на подобни системи.

9. Необходимо е допълнително разграничаване и подобряване ефективността на контролните функции, в т.ч. по отношение на разходната част и възможностите за източване на ДОО.

10. Не са намерили място предложения, по които бе постигнат консенсус и между социалните партньори, и между експертите, например:

- Повишаване на ефективността на управлението на осигурителната система, като се въведе реалното й трипартитно управление;
- Предоставяне на НОИ на функции по контрола на осигурителните задължения и обратно, засилване на контрола от страна на НАП и други компетентни органи по изпълнение на разходната част;

- „Почистване” на осигурителната система от всички плащания за социално подпомагане, които не са свързани в достатъчна степен с осигурителния принос на лицата към ДОО, пенсии за земеделски стопани, минимални размери на пенсии със социален характер и др.;
- Радикални промени в системата за ранно пенсиониране, въвеждане на по-обективни критерии за ползване правата за I и II категории труд, преразглеждане на осигурителния стаж, паралелна прекатегоризация на всички длъжности с права за ранно пенсиониране, вкл. за служители от МВР, МО, МП и др.;
- Обвързване на осигурителните вноски за служители от МВР, МО, МП и др. с размера и продължителността на получаваните пенсии.
- Кардинални промени в реда, организацията и контрола на системата при определяне и отпускане на пенсиите за инвалидност;
- Въвеждане на публичен електронен регистър на издадените болнични, без персонална информация;
- Равностойно участие на държавата в осигуряването, изравняване на статуса на осигурените лица, лични осигурителни вноски за държавните служители;
- Отпадане на ограниченията за максимален размер на пенсиите;
- Диференцирани ставки за минимален осигурителен доход за различните категории самоосигуряващи се лица. Проблемите, свързани със обезщетенията на самоосигуряващите, могат да се решат по-успешно, ако незабавно се въведат диференцирани ставки за минимален осигурителен доход за различните категории самоосигуряващи се лица.

В заключение, БСК настоява за спешна експертна доработка и съгласуване на основните предложения, вкл. с НАП и други компетентни органи.

Приемането на законопроекта от МС следва да се отложи по начин, позволяващ Надзорният съвет на НОИ и НСТС да обсъдят един по-балансиран, експертно прецизиран и ефективен вариант на промени на КСО. Прехвърлянето на тази задача за дебата между първо и второ четене в Парламента може да постави под риск реформите на социално-осигурителната система.

ПРЕДСЕДАТЕЛ
БОЖИДАР ДАНЕВ